

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

27 martie 2024

mun.Chișinău

Curtea Supremă de Justiție
Completul de judecată în componența:
Președinte
Judecători

Boris Talpă
Lilia Roic-Botezatu
Ghenadie Eremciuc

judecând, fără participarea părților, recursul declarat de către avocatul Andrei Mațco în interesele inculpatului Ghenadie Gagi, împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 februarie 2024, prin care s-a respins cererea apărătorului privind încetarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, în cauza penală privind acuzarea lui Ghenadie Gagi, a.n.XXX, în comiterea infracțiunii prevăzute de art.145 alin.(2) lit.j) și art.42, 287 alin.(2) lit.b) Cod penal.

Termenul de examinare:
instanța de recurs: 05.03.2024 – 27.03.2024

Asupra motivelor invocate în recurs, în baza materialelor cauzei penale, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

C O N S T A T Ă :

1.Prin sentința Judecătoriei Soroca, sediul Florești din 05 aprilie 2019, procesul penal de învinuire a lui Balanici Octavian și Gagi Ghenadie în comiterea infracțiunii prevăzute la art. art. 42, 287 alin. (2) lit. b) Cod penal a fost încetat, în baza art. 60 Cod penal, din motivul intervenirii termenului prescripției tragerii la răspundere penală.

Prin aceeași sentință, Gagi Ghenadie a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 145 alin. (1) Cod penal, fiindu-i stabilită o pedeapsă sub formă de 10 (zece) ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis.

Termenul pedepsei s-a dispus a fi calculat din data de 05 aprilie 2019, cu aplicarea măsurii de reprimare-arestul preventiv pînă când sentința va deveni definitivă și cu includerea în termenul de pedeapsă a perioadei aflării lui Gagi Ghendaie sub arest preventiv și arest la domiciliu.

2.Sentința a fost atacată cu apel de către acuzatorul de stat, avocatul Dumneanu Radu în interesele succesului victimei Ceban Eugenia, inculpatul Gagi Ghenadie și avocatul Ciobanu-Nițuleac Vladislav în interesele inculpatului Balanici Octavian.

3. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 06 decembrie 2021, apelurile declarate au fost admise, inclusiv din oficiu conform art. 409 alin. (2) Cod procedură penală, cu pronunțarea unei noi hotărâri potrivit modului stabilit pentru prima instanță, după cum urmează:

Balanici Octavian a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 42, art. 287 alin.(2) lit. b) Cod penal, cu liberarea acestuia de pedeapsă penală, în legătură cu intervenirea termenului de prescripție prevăzut la art. 60 alin. (1) lit. b) Cod penal al RM.

Gagiu Ghenadie a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la art. 42, art. 287 alin.(2) lit. b) Cod penal, cu liberarea de pedeapsă penală, în legătură cu intervenirea termenului de prescripție prevăzut la art. 60 alin. (1) lit. b) Cod penal al RM.

Gagiu Ghenadie a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. j) Cod penal, cu stabilirea unei pedepse sub formă de închisoare pe termen de 16 (șaisprezece) ani închisoare, cu executare în penitenciar de tip închis.

În rest, celelalte dispoziții ale sentinței au fost menținute fără modificări.

4. Legalitatea și temeinicia deciziei instanței de apel a fost contestată cu recurs ordinar de către avocatul Dumneanu Radu în interesele succesorului victimei, Ceban Eugenia, avocatul Zaharii Leonid în interesele inculpatului Gagiu Ghenadie.

5. Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 24 octombrie 2022, a fost casată total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 06 decembrie 2021, în cauza penală în privința lui Balanici Octavian și Gagiu Ghenadie și dispusă rejudecarea cauzei, de către aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată.

6. Cauza este pedinte la Curtea de Apel Bălți.

7. La data de 27.12.2023 în Curtea de Apel Bălți a parvenit cererea depusă de către avocatul Mațco Andrei privind încetarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, aplicată față de condamnatul Gagiu Ghenadie.

În motivarea cererii avocatul Andrei Mațco a invocat că:

- condamnatul, Gagiu Ghenadie de la data de 05 aprilie 2019 când a fost emisă sentința Judecătoriei Soroca, sediul Florești până în prezent, adică deja de 4 ani și 6 luni se află sub arest preventiv, contrar dispozițiilor art. 25 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova;

- în privința inculpatului după pronunțarea de către instanța de fond a sentinței de condamnare, prelungirea termenului măsurii preventive sub formă de arest preventiv putea avea loc doar în limitele și condițiile legii cu maxim 3 (trei) luni de zile. Termen care la data de 05 iulie 2019 a expirat, iar Gagiu Ghenadie la moment se află ilegal sub arest preventiv, impunându-se situația de a fi eliberat imediat de sub arest preventiv, pe motivul expirării la data de 05 iulie 2019 a termenului legal de 12 luni prevăzut în art. 25 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova;

- orice detenție care depășește termenul total de 12 luni aplicat pentru comiterea aceleiași fapte, indiferent de eventualele recalificări ulterioare ale

infracțiunii, este contrară Constituției și, prin urmare, este ilegală, indicând inclusiv la prevederile Codului de procedură penală și a jurisprudenței CEDO.

8. Prin încheierea Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 februarie 2024, s-a respins cererea depusă de către avocatul Mațco Andrei privind încetarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv, aplicată față de condamnatul Ghenadie Gagiu ca fiind vădit neîntemeiată.

În motivarea soluției, instanța de apel a indicat că, inculpatul Ghenadie Gagiu la moment se deține în stare de arest în temeiul sentinței de condamnare, prin care a fost supus pedepsei închisorii pentru comiterea infracțiunii excepțional de grave.

Astfel, menționează instanța de apel că restricția lui Gagiu Ghenadie impusă prin sentința de condamnare privind privarea de libertate, nu este o măsură preventivă îndreptată spre asigurarea bunei desfășurări a procesului penal sau cel judiciar, ci o măsură de pedeapsă, stabilită printr-un verdict judiciar, legalitatea și temeinicia căruia se verifică la moment în ordine de apel. Deci, menținerea la moment a inculpatului Gagiu Ghenadie în starea de arest se consideră a fi una legală, îndreptată spre asigurarea executării pedepsei penale, în cazul în care îi va fi păstrată fără modificări sentința de condamnare.

Colegiul penal al Curții de Apel Bălți consideră cu certitudine că arestarea preventivă, ca măsură preventivă, poate fi aplicată și prelungită doar în cadrul urmăririi penale și a judecării fondului cauzei penale și doar până la pronunțarea unei sentințe (sau decizii) de condamnare a persoanei la pedeapsa reală cu închisoarea, adică cu executarea în penitenciare.

Conchide Colegiul penal al Curții de Apel Bălți, că menținerea în continuare a inculpatului Gagiu Ghenadie în starea de arest este justificată prin existența unei hotărâri de condamnare, adoptată în privința lui, menționând inclusiv asupra faptului că Curtea Europeană a apreciat că, după pronunțarea unei hotărâri de condamnare, privarea de libertate a unei persoane, chiar în timpul judecării propriului apel, este întemeiată pe cazul specificat în art. 5 § 1 lit. a) din Convenția europeană, neavând drept scop aducerea unei persoane în fața autorității competente, după cum prevede art. 5 § 1 lit. c) din Convenția Europeană.

9. Împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 februarie 2024, a declarat recurs avocatul Andrei Mațco, apărătorul inculpatului Ghenadie Gagiu, din numele acestuia.

În motivarea recursului, s-a invocat că:

- motivele și trimiterele legale expuse în încheierea judecătorească sunt vădit ilegale și absurde, fiind sfidată în mod flagrant prevederile art. 25 alin. (4) din Constituția RM și lăsate fără examinare efectivă argumentele expuse în cererea de încetare a măsurii preventive;

- cauza penală se află pe rol la rejudecare în ordine de apel la Curtea de Apel Bălți, fără a exista o hotărâre judecătorească definitivă și executorie;

- condamnatul, Ghenadie Gagiu de la data de 05 aprilie 2019 când a fost emisă sentința Judecătoriei Soroca, sediul Florești până în prezent, adică deja de 4 ani și 6 luni tot se află sub arest preventiv, necătând că potrivit art. 25 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova termenul arestării preventive poate fi prelungit

numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, pentru o durată de cel mult 30 de zile, dar cel mult până la 12 luni. Măsura preventivă, sub formă de arest preventiv aplicată față de Gagiu Ghenadie, în baza art. 195 alin. (5) pct. 1) Cod de procedură penală a încetat de drept ca urmare al expirării termenului de 12 luni cumulative;

- la materialele dosarului penal nu se regăsește mandatul de arestare preventiv ce urma a fi eliberat în baza art. 308 alin. (8) Cod de procedură penală, eliberat de Judecătoria Soroca, sediul Florești;

- Gagiu Ghenadie până la data de 05 aprilie 2019 când a fost emisă sentința Judecătoria Soroca, sediul Florești și luat sub strajă din sala de ședință deja a stat/executat 9 luni cumulativ în arest preventiv și arest la domiciliu, iar prelungirea termenului măsurii preventive sub formă de arest preventiv putea avea loc doar în limitele și condițiile legii cu maxim 3 (trei) luni de zile. Termen, care la data de 05 iulie 2019 a expirat, iar Gagiu Ghenadie la moment se află ilegal sub arest preventiv, impunându -se situația de a fi eliberat imediat de sub arest preventiv, aplicat prin sentința judecătoria Soroca, sediul Florești din 05 aprilie 2019, pe motivul expirării la data de 05 iulie 2019 a termenului legal de 12 luni prevăzut în art. 25 alin. (4) din Constituția Republicii Moldova.

În drept, indică la prevederile art.1 alin.(3), art.2 alin.(1) și (3), 185 alin.(1), art.195 alin.(5) pct.1) Cod procedură penală, art.25 alin.(4), art.66 lit.c) Constituție, art.3, art.9 Declarația Universală a Drepturilor Omului, art.9 §1, 9 §3 Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art.5 §1 lit.c), art.6 Convenția Europeană precum și jurisprudența CEDO.

10. Judecând recursul respectiv pe baza materialului din dosarul cauzei și motivele invocate, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că acesta urmează a fi respins, din următoarele considerente.

Potrivit art.447 alin.(1) Cod de procedură penală, procedura judecării recursului împotriva hotărârilor judecătorești pentru care nu este prevăzută calea de atac apelul, se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces.

În corespundere cu prevederile art.420 alin.(2) Cod de procedură penală, încheierile instanței de apel pot fi atacate cu recurs numai o dată cu decizia recurată, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

Conform art.437 alin.(2) Cod de procedură penală, încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

Potrivit art. 185 alin. (4), 186 alin. (11), 188 alin. (6) Cod de procedură penală, încheierea privind arestarea preventivă și arest la domiciliu poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.

Hotărârea judecătorească de prelungire a duratei de arestare preventive și arest la domiciliu poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.

Dispoziția art. 311 alin. (1) Cod de procedură penală, prevede că recursul împotriva încheierii judecătorului de instrucție privind aplicarea sau neaplicarea arestării preventive sau a arestării la domiciliu, privind prelungirea sau refuzul de a prelungi durata ei, privind liberarea provizorie sau refuzul liberării provizorii se depune de către procuror, învinuit, apărătorul său, reprezentantul său legal în

instanța care a adoptat încheierea ori prin intermediul administrației locului de deținere, în termen de 3 zile de la data adoptării încheierii. Pentru persoana arestată, termenul de 3 zile începe să curgă de la data înmînării copieii încheierii.

Art.195 alin.(2) Cod de procedură penală prevede că măsura preventivă se revocă de către organul care a dispus-o în cazul în care au dispărut temeiurile pentru aplicarea acesteia, iar alin.(5) al aceluiași articol prevede situațiile în care măsura preventivă încetează de drept. Astfel, important este de menționat că articolul 195 din Codul de procedură penală nu reglementează procedura de înlocuire, revocare sau încetare a măsurii preventive aplicate în baza articolului 395 alin. (1) pct. 5) din Cod, de vreme ce nu a fost aplicată în baza riscurilor menționate la articolul 176 alin. (1) din Cod.

Totodată, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că norma art. 329 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală prevede că, la judecarea cauzei, instanța, din oficiu sau la cererea părților și ascultând opiniile acestora, este în drept să dispună aplicarea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive aplicate inculpatului. În cazul aplicării arestării preventive, hotărârea instanței poate fi atacată, în termen de 3 zile, în instanța ierarhic superioară cu recurs, care se va judeca conform prevederilor art. 311 și 312, care se aplică în mod corespunzător. În cazul aplicării sau prelungirii măsurii preventive sub formă de arest sau de arest la domiciliu de către Curtea Supremă de Justiție, hotărârea acesteia poate fi atacată cu recurs, care se va examina de alți 3 judecători ai Curții Supreme de Justiție.

Astfel, Curtea Constituțională prin decizia sa, nr. DCC35/2016 din 14.06.2016, a precizat că, prin limitările instituite de prevederile art. 329 alin. (2) din Codul de procedură penală legiuitorul a urmărit să asigure celeritatea procedurilor și obținerea în mod rapid a unei hotărâri definitive, dar în același timp oferind garanții adecvate persoanelor private de libertate (punctul 35 al deciziei).

Prin urmare, din analiza coroborată a normelor invocate supra, rezultă că, încheierea privind înlocuirea, revocarea arestului sau refuzul revocării arestării preventive ori arestării la domiciliu, precum și refuzul înlocuirii acestor măsuri, cu excepția încheierii privind aplicarea arestului, nu este pasibilă de atacare în instanța ierarhic superioară, deoarece în ședința de judecată inculpatului îi sunt garantate toate drepturile procesuale. Prevederea unei căi de atac pentru asemenea încheieri ar periclita procesul de judecare a cauzei într-un termen rezonabil (Hotărârea Plenului CSJ a RM din 15.04.2013, nr.1 - Despre aplicarea de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației de procedură penală privind arestarea preventivă și arestarea la domiciliu, pct. 51, 63, 61, 66).

Prin urmare, completul de judecată a Curții Supreme de Justiție reiterează că dreptul la contestarea dispunerii măsurilor preventive nu presupune accesul la toate căile de atac și la toate instanțele judecătorești prevăzute în Codul de procedură penală.

În acest sens, referindu-se la garanțiile unui control judiciar asupra măsurilor preventive, Curtea Europeană a reiterat că intervenția unei singure autorități este conformă cu articolul 5 § 4 din Convenția Europeană, cu condiția ca procedura urmată să aibă un caracter judiciar și să îi acorde persoanei vizate garanții adecvate (Malai vs Moldova, 13 noiembrie 2008, § 29).

Prescripțiile de drept enunțate supra denotă, clar și concludent că, la faza judecării cauzei, legea procesual penală prevede calea de atac - recursul doar pentru hotărârile judecătorești privind aplicarea și prelungirea duratei de arestare preventive și arest la domiciliu, iar încheierea prin care a fost respinsă cererea privind încetarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv nu este susceptibilă de a fi atacată separat cu recurs, argumentele privind dezacordul cu aceasta urmând a fi invocate doar în recursul declarat împotriva hotărârii în fond.

Potrivit art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. c) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța îl respinge, dacă este inadmisibil.

Prin urmare, având în vedere faptul că hotărârile judecătorești pot fi desființate sau modificate numai în căile de atac prevăzute de lege, completul de judecată apreciază că exercitarea unei căi de atac ce nu este prevăzută de lege este inadmisibilă.

Totodată, în prezența circumstanțelor enunțate supra, instanța de recurs nu se va expune asupra motivelor invocate în recurs, nici nu va purcede la examinarea fondului recursului, deoarece soluția de respingere a recursului ca inadmisibil nu implică o verificare a hotărârii atacate, întrucât instanța de recurs nu poate proceda la o verificare de fapt și de drept a acesteia decât în cadrul unui recurs exercitat în mod legal.

11. Reieșind din cele expuse, în conformitate cu prevederile art.449 alin. (1) pct. 1) lit. c) Cod de procedură penală, completul de judecată al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E:

Se respinge ca inadmisibil, recursul declarat de către avocatul Andrei Mațco în numele inculpatului Ghenadie Gagi, împotriva încheierii Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 21 februarie 2024, prin care s-a respins cererea apărătorului privind încetarea măsurii preventive sub formă de arest preventiv.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței

Boris Talpă

Judecătorii

Lilia Roic-Botezatu

Ghenadie Eremciuc